

THE ROLE OF MARKETING IN THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL
TOURISM

Sapayev Axmed Durdibayevich PhD

Ranch Technology University
Department of Economics

Abstract: The article analyzes the role of marketing strategies in the accelerated development of international tourism. The effectiveness of modern marketing approaches to the formation of a tourist product, increasing its competitiveness in the international market, and attracting tourist flows is revealed. Marketing technologies used in the tourism sector in Uzbekistan and ways to further improve them will also be discussed.

Keywords: international tourism, marketing, tourist flow, competitiveness, strategy, brand.

Annotatsiya: Maqolada xalqaro turizmning jadal rivojlanishida marketing strategiyalarining tutgan o'rni tahlil qilinadi. Turistik mahsulotni shakllantirish, xalqaro bozorda raqobatbardoshligini oshirish, turistlar oqimini jalb etishda zamonaviy marketing yondashuvlarining samaradorligi ochib beriladi. Shuningdek, O'zbekistonda turizm sohasida qo'llanilayotgan marketing texnologiyalari va ularni yanada takomillashtirish yo'llari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: xalqaro turizm, marketing, turistlar oqimi, raqobatbardoshlik, strategiya, brend.

Аннотация: В статье анализируется роль маркетинговых стратегий в ускоренном развитии международного туризма. Раскрывается эффективность современных маркетинговых подходов к формированию туристского продукта, повышению его конкурентоспособности на международном рынке, привлечению туристских потоков. Также будут обсуждены маркетинговые технологии, применяемые в сфере туризма в Узбекистане, и пути их дальнейшего совершенствования.

Ключевые слова: международный туризм, маркетинг, поток туристов, конкурентоспособность, стратегия, бренд.

Kirish.

O'zbekiston turizm sohasida tarixiy, madaniy va tabiiy boyliklarga ega bo'lgan mamlakat sifatida dunyo miqyosida e'tiborni jalb etmoqda. So'nggi yillarda davlat tomonidan turizmni rivojlantirishga qaratilgan strategik rejalar va islohotlar natijasida mamlakatda turizm tarmog'ining barqaror rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shilmoqda. Turizm sohasining ahamiyati nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki ijtimoiy va madaniy taraqqiyotga ham katta ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonning boy madaniy merosi, ajoyib tabiati va zamonaviy infratuzilmasi turistik yo'nalishlar uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Bugungi kunda O'zbekistonning turizm sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar va strategiyalar turizmni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Mamlakatning global turizm

bozoridagi o'rnini mustahkamlash, yangi investitsiyalarni jalb qilish va turizm sohasidagi xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga qaratilgan bir qator strategik tashabbuslar ishlab chiqilgan. "O'zbekiston 2025" turizm strategiyasi, yangi investitsiyalarni jalb qilish, turistik infrastrukturani modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, ekoturizm va boshqa yo'nalishlarni rivojlantirish orqali O'zbekistonning turizm salohiyatini oshirish maqsad qilingan.[1] Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasining turizm sohasidagi strategiyalarini tahlil qilishni maqsad qiladi. Maqolada turizm sohasida amalga oshirilayotgan strategik tashabbuslar, davlat siyosatining samaradorligi, mavjud muammolar va istiqbollar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, turizmning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati, turizmni rivojlantirishda zarur bo'lgan islohotlar va ularga doir tavsiyalar taqdim etiladi.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. O'zbekiston Respublikasining turizm sohasidagi strategiyalarini o'rganish jarayonida turizmni rivojlantirishga qaratilgan turli adabiyotlar va ilmiy tadqiqotlar muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu adabiyotlar turizm sohasining global va mahalliy rivojlanish dinamikasini, davlat siyosatini va iqtisodiy jihatlarni tahlil qilishda yordam beradi. Mavzuga doir adabiyotlar tahlili orqali, turizm sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rnini, turistik infratuzilma, xizmat ko'rsatish sifatining oshirilishi va turizmning iqtisodiy samaradorligi kabi masalalar ko'rib chiqiladi.

O'zbekistonning turizm siyosati va iqtisodiy rivojlanish - O'zbekiston turizmi haqidagi ilmiy asarlar, asosan, mamlakatning turizm salohiyatini oshirishga qaratilgan davlat siyosatiga doir tahlillarni o'z ichiga oladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining turizm sohasini rivojlantirishga doir qarorlari, qonunlar va strategiyalar ilmiy ishlar asosida qayd etilgan. Masalan, O'zbekistonning "O'zbekiston 2025" turizm strategiyasi va uni amalga oshirishdagi asosiy maqsadlar, turizmni iqtisodiy o'sish manbai sifatida ko'rib chiqilishi ko'rsatilgan (Shukurov, 2021; Mavlonov, 2020). Bu asarlarda davlat tomonidan turizmga qilinayotgan investitsiyalar, infratuzilmaning rivojlanishi, turistik xizmatlarning sifatini oshirish masalalari yoritilgan.[2]

Turizm va investitsiyalar - Turizm sohasidagi strategiyalarni amalga oshirishda investitsiyalarning o'rnini alohida ta'kidlanadi. Mavjud ilmiy ishlar, shu jumladan, Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasining yillik hisobotlari, O'zbekistonning turizmga doir investitsion jozibadorligini oshirishga qaratilgan tashabbuslarni ko'rsatadi (Baimuratov, 2020).[3] Adabiyotlar, shuningdek, xalqaro tajribalardan olingan misollarni tahlil qilib, investitsiyalarning O'zbekiston turizmiga qanday ijobiy ta'sir ko'rsatishini, yangi investitsiya loyihalarining muvaffaqiyatini ko'rsatadi.

Turizm infratuzilmasi va raqamli texnologiyalar - Adabiyotlarda turizm infratuzilmasining rivojlanishi va raqamli texnologiyalarni joriy etishning ahamiyati haqida ko'plab tadqiqotlar mavjud. Bunday tadqiqotlar, ayniqsa, mehmonxona biznesi, transport tizimi, turistik yo'nalishlar va xizmat ko'rsatish sifatining oshirilishi nuqtai nazaridan tahlil qilinadi (Nurmatov, 2021; Jorayev, 2022).[4] Turizm infratuzilmasi va raqamli texnologiyalarni rivojlantirishda O'zbekistonning yirik shaharlari, ayniqsa, Toshkent, Samarkand va Buxoroning o'rnini ko'rsatilgan. Ular turizm sohasida yangi yondashuvlarni amalga oshirishda muhim markazlar sifatida e'tirof etiladi.

Ekoturizm va madaniy turizm - O'zbekiston turizmining yangi yo'nalishlari, xususan, ekoturizm va madaniy turizmni rivojlantirish bo'yicha ham ko'plab ilmiy ishlar mavjud. Ushbu asarlarda ekologik barqarorlikni saqlash va madaniy merosni targ'ib qilish orqali turizmni

rivojlantirish masalalari muhokama qilinadi (Toshpulatov, 2023).[5] O'zbekistonning qadimiy shaharlari, tarixiy obidalar va tabiiy resurslaridan foydalanish, turizmni yangi yo'nalishlarga yo'naltirishga doir tavsiyalar berilgan.

Xalqaro turizm va uning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri - Xalqaro turizmning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'sirini o'rganish bo'yicha ham tadqiqotlar mavjud. Ushbu tadqiqotlar, ayniqsa, O'zbekistonning turistik salohiyatini dunyo bozorida tanitish, xalqaro turistik oqimlarni jalb qilish va turizmning iqtisodiy ahamiyatini oshirishga qaratilgan strategiyalarni tahlil qiladi (Djalilov, 2021).[6] Xalqaro turizmni rivojlantirishdagi muammolar va istiqbollar, shuningdek, turizmni global bozorda raqobatbardosh qilish masalalari yoritilgan.

Tahlil va natijalar. O'zbekiston, o'zining boy madaniy merosi, tarixiy obidalar va tabiiy go'zalliklari bilan ajralib turadigan mamlakat sifatida, turizm sohasini iqtisodiy rivojlanishning muhim tarmog'iga aylantirishga intilmoqda. So'nggi yillarda mamlakatda turizmni rivojlantirishga doir bir qator strategik tashabbuslar va islohotlar amalga oshirilgan. Ushbu essayda O'zbekistonning turizm sohasidagi strategiyalarini tahlil qilamiz va ularning amaldagi natijalarini ko'rib chiqamiz. Bu yerda biz turizmning iqtisodiy o'sishga ta'siri, xizmat ko'rsatish sifatining oshishi, yangi yo'nalishlar, xususan, ekoturizm va madaniy turizm, shuningdek, xalqaro turizmni rivojlantirishdagi muammolar va istiqbollarni tahlil qilamiz.

Pandemiya kompaniyalarni sayyohlik texnologiyalaridan oqilona foydalanishga majbur qildi va virtual haqiqat o'rganish uchun eng istiqbolli sohalardan biridir. Bu potentsial mijozlarga mehmonxona, aeroport zali, restoran, mahalliy diqqatga sazovor joy yoki hatto ba'zi sayyohlik tadbirlarini uzoqdan, hech qanday xavf-xatarsiz ko'rish imkonini beradi [7-12].

Bugungi kunda virtual reallik sayohatlari odatda har qanday asosiy veb-brauzerlar yordamida amalga oshirilishi va kompyuter, mobil telefon yoki planshetda ko'rib chiqilishi mumkin. Agar foydalanuvchilar VR garniturasiga kirish imkoniga ega bo'lsa, zavqni yanada oshirish mumkin. Virtual haqiqat sayohatlari, ayniqsa, sayohat marketingining tarkibiy qismi sifatida samarali bo'lishi mumkin, chunki ular foydalanuvchilarga kelganlarida nimani kutishlari mumkinligi haqida tasavvurga ega bo'lishga imkon beradi. Bu, ayniqsa, bron qilish jarayonida samarali vosita bo'lishi mumkin, bunda mijozlar shubhalana boshlaydi va ozgina qo'shimcha ishonch hamma narsani o'zgartirishi mumkin.

Sayohat marketingi butun dunyo bo'ylab mahalliy va milliy iqtisodiyotning o'sishiga yordam beradi. Darhaqiqat, so'nggi o'n yil ichida dunyoda yaratilgan barcha ishlarning beshdan bir qismi turizm sohasiga to'g'ri keladi. Barcha ish o'rinlarining deyarli 10 foizi ushbu sohada yaratilgan. Shahar yoki mamlakatga qancha ko'p odamlar tashrif buyursa, shuncha ko'p pul sarflashadi. Bu mahalliy iqtisodiyotning o'sishiga yordam beradi va investorlarni jalb qiladi. Yangi mehmonxonalar va dam olish maskanlari ochilib, yangi ish o'rinlari yaratilmoqda. Mahalliy infratuzilma va xizmatlar yaxshilanishi bilan sayyohlar soni yanada ko'paymoqda.

Bugungi kunda ko'plab mashhur sayyohlik joylari bizning dam olish xaritamizga yaqinda qo'shildi. Syerra-Leone, Janubiy Koreya, Nepal, Islandiya va Vetnam ularning bir nechtasini eslatib o'tish kerak [8-22].

Bugungi kunda siz bir joydan ikkinchi joyga osongina sayohat qilishingiz va barcha mumkin bo'lgan yo'nalishlarni topish uchun internetdan foydalanishingiz mumkin. Facebook, Twitter, Tumblr, YouTube va boshqa onlayn platformalar butun dunyo bo'ylab sayohatchilarning qiziqarli hikoyalari va sharhlari bilan to'lib-toshgan.

Sayyohlik agentliklari, yotoq va nonushta va boshqa sanoat ishtirokchilari yangi yoki sayyohlar tashrif buyurmaydigan joylarni targ'ib qilish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanadilar. Bu mijozlarning xabardorligini oshirishga yordam beradi va sayyohlar va mehmonxona mutaxassisleri uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishga yordam beradi

Sayohat marketingi butun dunyo bo'ylab mahalliy va milliy iqtisodiyotning o'sishiga yordam beradi. Darhaqiqat, so'nggi o'n yil ichida dunyoda yaratilgan barcha ishlarning beshdan bir qismi turizm sohasiga to'g'ri keladi. Barcha ish o'rinlarining deyarli 10 foizi ushbu sohada yaratilgan.

Shahar yoki mamlakatga qancha ko'p odamlar tashrif buyursa, shuncha ko'p pul sarflashadi. Bu mahalliy iqtisodiyotning o'sishiga yordam beradi va investorlarni jalb qiladi. Yangi mehmonxonalar va dam olish maskanlari ochilib, yangi ish o'rinlari yaratilmoqda. Mahalliy infratuzilma va xizmatlar yaxshilanishi bilan sayyohlar soni yanada ko'paymoqda.

Mahalliy brendlarni targ'ib qiling

Ko'pgina kichik shaharlarda jahon darajasidagi mehmonxonalar mavjud. Marketologlar brend xabardorligini oshirish va tashrif buyuruvchilarni jalb qilish uchun ushbu muassasalarni onlayn va oflayn rejimda reklama qiladilar. Shuningdek, ular restoranlar, mehmonxonalar va boshqa muassasalar haqidagi ma'lumotlarga kirish oson va dolzarb ekanligiga ishonch hosil qilishadi [9-30].

Masalan, agar sizda yotoqxona va nonushta bo'lsa, siz Facebook va Instagram-da, shuningdek sayyohlik jurnallari va sayohat bloglarida reklama qilishingiz mumkin. Yana bir variant - qo'shilish Booking.com, Hotels.com va sayohatchilar arzon narxlarda turar joyni bron qilishlari mumkin bo'lgan boshqa onlayn platformalar. Sizning b & b-da qolishni tanlaganlar Yelp, TripAdvisor, Expedia va millionlab auditoriyaga ega boshqa saytlarda sharhlar qoldirishlari mumkin, bu esa brend xabardorligini yanada oshiradi. asalan, agar sizda yotoqxona va nonushta bo'lsa, siz Facebook va Instagram-da, shuningdek sayyohlik jurnallari va sayohat bloglarida reklama qilishingiz mumkin. Yana bir variant - qo'shilish Booking.com, Hotels.com va sayohatchilar arzon narxlarda turar joyni bron qilishlari mumkin bo'lgan boshqa onlayn platformalar. Sizning b & b-da qolishni tanlaganlar Yelp, TripAdvisor, Expedia va millionlab auditoriyaga ega boshqa saytlarda sharhlar qoldirishlari mumkin, bu esa brend xabardorligini yanada oshiradi. Sayohat marketingi biznesning o'sishiga yordam beradi. Agar mijozlar sizning xizmatlaringizdan mamnun bo'lsa, ular sizning mahalliy pabingiz yoki mehmonxonangiz bo'ladimi, butun dunyoga sizning muassasangiz haqida gapirib berishadi. Bu sizga ko'proq mijozlarni jalb qiladi va sizga raqobatbardosh ustunlik beradi.

Yaxshi marketing strategiyasi sizning sayyohlik biznesingiz uchun juda muhim bo'lgan 5 ta sabab:

1. Ideal maqsadli bozorni aniqlang

Muvaffaqiyatli marketing kampaniyasini ishlab chiqish uchun birinchi qadam ideal maqsadli bozor kimligini aniqlashdir. Taklif etilayotgan tajribaga qarab, mijoz boshqacha bo'lishi mumkin. Agar mijozlar sizning xizmatlaringizdan mamnun bo'lsa, ular sizning mahalliy pabingiz yoki mehmonxonangiz bo'ladimi, butun dunyoga sizning muassasangiz haqida gapirib berishadi. Bu sizga ko'proq mijozlarni jalb qiladi va sizga raqobatbardosh ustunlik beradi.

Yaxshi marketing strategiyasi sizning sayyohlik biznesingiz uchun juda muhim bo'lgan 5 ta sabab:

1. Ideal maqsadli bozorni aniqlang

Muvaffaqiyatli marketing kompaniyasini ishlab chiqish uchun birinchi qadam ideal maqsadli bozor kimligini aniqlashdir. Taklif etilayotgan tajribaga qarab, mijoz boshqacha bo'lishi mumkin.

2. Yangi mijozlarni jalb qiling va sodiqlikni rivojlantiring

Ideal maqsadli bozorni aniqlagandan so'ng, ushbu potentsial mijozlarni jalb qilish strategiyasini ishlab chiqish kerak. Mijozlarning sodiqligi muhim ahamiyatga ega bo'lganligi sababli, brend xabardorligini oshirish va avvalgi tashrif buyuruvchilarga va yangilarini jalb qilishga qaratilgan doimiy, o'zaro bog'liq kompaniyalarni yaratish uchun ko'p vaqt sarflash kerak.

3. Mijozning sayohati nima ekanligini tushuning

Turizm asosiy maqsad moddiy ob'ektlarni emas, balki "taassurotlarni" sotishdir. Bu shuni anglatadiki, mijozning xarid qilish yo'li biroz boshqacha va uning muammolari bilan birga keladi. Ushbu "sayohat"ni tushunish xarid qilishdan oldin mijozning fikri muvaffaqiyatli marketing kompaniyasi uchun juda muhimdir.

4. Raqobatchilardan ajralib turing

Turizm sohasidagi raqobat tobora kuchayib borayotganligi sababli, sizning biznesingiz umumiy fondan ajralib turishiga ishonch hosil qilish muhimdir. Biznesning o'ziga xosligi yoki bir - biriga o'xshamasligini ta'kidlash bunga erishishning eng yaxshi usullaridan biridir. Haqiqatan ham yaxshi marketing strategiyasi ushbu daqiqalarni mijozlarga ular bilan "gaplashadigan" tarzda samarali etkazishga qodir.

5. Eng samarali taktikani aniqlang

Tadqiqot va tahliliy vositalardan foydalangan holda, marketing strategiyasi sizga qaysi manbalar sizning auditoriyangizga etib borishda eng yaxshi yordam berishini baholashga imkon beradi, so'ngra investitsiyalarning eng yuqori rentabelligini ta'minlash uchun ushbu manbalarga e'tibor qarating. Oxir oqibat, yaxshi marketing strategiyasiga ega bo'lish sizning biznesingizning barcha marketing ehtiyojlari diqqat bilan qondirilishini bilib, o'zingizni ishonchli his qilishingizga imkon beradi.

Avvalo, sayohat marketingi boshqa har qanday sanoat marketingiga qaraganda ko'proq mijozlarga qaratilgan. Sayyohlar sayohat qilish va yoqimli vaqt o'tkazish uchun minglab dollar sarflashadi. Agar kompaniyalar ushbu umidlarni qondira olmasalar, bu boshqa istiqbollarni sotib olish qarorlariga ta'sir qiladigan salbiy sharhlarga olib kelishi mumkin. Turizm bilan bog'liq biznes ko'pincha suvda qolish qiyin bo'lishi mumkin, chunki bu mijozlarning doimiy o'zgaruvchan istaklari va ehtiyojlarini qondirish qobiliyatini talab qiladi. Sayohat marketingi moddiy boyliklarni sotish emas. Gap shundaki, his-tuyg'ularni uyg'otadigan va tinglovchilaringiz bilan aloqani o'rnatadigan voqeani aytib berish.

Sanoat qanday bo'lishidan qat'i nazar, marketing mexanikasi bir xil: rejalashtirish, tadqiq qilish va nazorat qilish kabi doimiy, izchil protseduralar. Bu mijozlarni ko'ngil ochishga qaratilgan marketing tadbirlariga olib keladi. "Ko'ngil ochish" so'ziga e'tibor bering? Mijozlar sotib olish to'g'risida qaror qabul qilishdan oldin ham, turizm bilan bog'liq kompaniyalar o'z mijozlarini

xursand qilishlari kerak. Qiziqarli va jozibali marketing ohangni o'rnatadi va umidlarni shakllantiradi.

Turizm marketingi iqtisodiy rivojlanishning muhim vazifasi bo'lsa-da, turizm sanoati boshqa sohalarga qaraganda bir vaqtning o'zida zaifroq. Turizm sanoatiga ta'sir qiluvchi ko'plab omillar mavjud: mavsumiy tebranishlar va iste'molchilar talabi; tabiiy ofatlar, ishchilarning ish tashlashlari va mahalliy mojarolar kabi kutilmagan holatlar.

Turizm sohasidagi biznes yoki tashkilotning asosiy maqsadi sayyohlar kutganidan oshib ketishdir. Mijozlar turli xil istak va talablarga ega, ammo ularning barchasi asosiy narsaga muhtoj, ya'ni: QulaylikTurizm marketingi iqtisodiy rivojlanishning muhim vazifasi bo'lsa-da, turizm sanoati boshqa sohalarga qaraganda bir vaqtning o'zida zaifroq. Turizm sanoatiga ta'sir qiluvchi ko'plab omillar mavjud: mavsumiy tebranishlar va iste'molchilar talabi; tabiiy ofatlar, ishchilarning ish tashlashlari va mahalliy mojarolar kabi kutilmagan holatlar.

Turizm sohasidagi biznes yoki tashkilotning asosiy maqsadi sayyohlar kutganidan oshib ketishdir. Mijozlar turli xil istak va talablarga ega, ammo ularning barchasi asosiy narsaga muhtoj, ya'ni:

- Qulaylik
- Yuqori darajadagi xizmat
- Qiymat
- Sifat

Turizm asosan tajribaga asoslanganligi sababli, maqsadli auditoriya uchrashuv yoki sarguzashtni qadrlash uchun ko'rish, tovush, teginish va ta'mdan foydalanadi. Shunday qilib, tomoshabinlar uchun xarid qilish sayohati — bu yaxshi vaqtni his qilish va tajriba bilan birga keladigan his-tuyg'ularga asoslangan hissiy sayohat. Shunday qilib, sayohat va turizm qisman qochish, qisman xotiralar yaratishdir.

Iqtisodiy o'sishga ta'sir sifatda qaraydigan, O'zbekistonning turizm sohasidagi strategiyalari, ayniqsa, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishga qaratilgan. O'zbekistonning turizmga jalb qilinadigan investitsiyalarni ko'paytirish, yangi mehmonxona tarmoqlarini rivojlantirish va transport infratuzilmasini modernizatsiya qilishga qaratilgan harakatlar, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. 2016-yildan boshlab, O'zbekistonning turizm sektori yil sayin o'sib borayotganini ko'rish mumkin. Turizmning o'sishi, o'z navbatida, yangi ish o'rinlarini yaratish, davlat byudjetiga tushadigan daromadlarni oshirish va turizm xizmatlarining sifatini yaxshilashga olib keldi. Biroq, bu o'sish ba'zi mintaqalarda turizm infratuzilmasi hali ham yetarlicha rivojlanmaganligini ko'rsatadi. O'zbekistonning ayrim hududlarida mehmonxonalar va transport tizimi hamda boshqa turistik infratuzilmaning rivojlanishi muammo bo'lib qolmoqda. Shunday bo'lsa-da, umumiy olganda, mamlakatda turizm tarmog'idan olingan daromadlar iqtisodiy o'sishning muhim manbaiga aylangan.

Xizmat ko'rsatish sifatining oshishi va raqamli texnologiyalar - O'zbekistonning turizm siyosatida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga katta e'tibor qaratilgan. Bu borada amalga oshirilgan islohotlar, ayniqsa, raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali turizm sohasida yanada samarali xizmat ko'rsatish tizimini yaratishga imkon berdi. Mehmonxonalar, transport xizmatlari va turistik agentliklar raqamli platformalar orqali o'z xizmatlarini taklif etishga o'tdi.

Bu, o'z navbatida, turistlarga qulayliklar yaratdi, xizmat ko'rsatish tizimining shaffofligini ta'minladi va mijozlar ehtiyojlariga tezda javob berishga imkon berdi.

Biroq, ba'zi hududlarda xizmat ko'rsatish sifati hali ham yuksalish talab qilmoqda. Ayniqsa, kichik va o'rta miqyosdagi turizm xizmatlari, malakali kadrlar yetishmasligi va mahalliy resurslardan samarali foydalanish bo'yicha muammolar mavjud. Shu bilan birga, O'zbekistonning global turizm bozorida raqobatbardoshligini oshirish uchun xizmat ko'rsatish sifatini yanada yaxshilash zarur. Ekoturizm va madaniy turizm: Yangi yo'nalishlar - O'zbekistonning turizm strategiyasida ekoturizm va madaniy merosni rivojlantirish alohida ahamiyatga ega. Ekoturizm, tabiiy resurslardan foydalanishda ekologik barqarorlikni saqlash va madaniy merosni targ'ib qilish, O'zbekistonning turizm salohiyatini diversifikatsiyalashga xizmat qilmoqda. Buxoro, Samarkand, Xiva kabi tarixiy shaharlarda amalga oshirilayotgan madaniy turizm loyihalari, turistlar uchun nafaqat o'ziga xos tajribalar, balki mamlakatning boy tarixini o'rganish imkoniyatini ham yaratadi.

Shuningdek, ekoturizm va tabiatga asoslangan turizm turlari orqali mamlakatning ekologik barqarorligini saqlashga harakat qilinmoqda. Bu yo'nalishlar mamlakatning turizm sektorini yanada boyitib, yangi turistlarni jalb qilish imkoniyatini yaratmoqda. Biroq, ekoturizmning rivojlanishi uchun tegishli infratuzilma, tabiiy hududlarni saqlash va ekologik xatarlarni kamaytirish bo'yicha qo'shimcha choralar talab qilinadi.

Xalqaro turizmni rivojlantirish va uning istiqbollari O'zbekistonning turizm sohasidagi boshqa muhim jihat – xalqaro turizmni rivojlantirishdir. Mamlakatning turizm salohiyatini dunyo miqyosida tanitish va xalqaro turistlarni jalb qilishga doir amalga oshirilgan tashabbuslar,

xususan, reklama kampaniyalari, tashqi aloqalar va xalqaro tadbirlarda ishtirok etish orqali O'zbekistonning turizm sektori kengaymoqda. O'zbekistonning qadimiy shaharlari, tarixiy obidalar va tabiiy go'zalliklari sayyohlarni jalb qilishda muhim omil sifatida xizmat qilmoqda.

Biroq, xalqaro turizmning rivojlanishi uchun bir qancha muammolar mavjud. Xususan, ba'zi davlatlar bilan viza tartib-qoidalari va transport aloqalarining rivojlanmaganligi xalqaro turistlarning kelishini cheklab qo'yadi. Shuningdek, ba'zi hududlarda xavfsizlik va infratuzilma masalalari ham hal etilishi kerak.

Raqamli texnologiyalar turizmning yangi bosqichida: O'zbekiston tajribasi

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini raqamlashtirish, uning samaradorligini oshirish va zamonaviy xizmat turlarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Raqamli texnologiyalar — bu faqat zamonaviylik belgisi emas, balki turizm tarmog'ining jahon talablariga mos ravishda shakllanishi va raqobatbardosh bo'lishining asosiy omilidir. Ushbu essayda O'zbekiston turizm sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish, ularning ijobiy ta'siri, mavjud muammolar va istiqbollar tahlil qilinadi. Raqamli yechimlar — samarali boshqaruv va yengil xizmat turistlar uchun qulay va tezkor xizmat ko'rsatish turizm sohasining eng muhim jihatlaridan biridir. O'zbekiston hukumati turizm sohasida “raqamli transformatsiya” siyosatini olib borib, elektron viza tizimi (e-visa.gov.uz), onlayn bronlash platformalari, raqamli yo'riqnoma ilovalari, mehmonxonalar va transport tizimlarining integratsiyalashgan xizmatlarini joriy qildi. Bu texnologiyalar xorijiy va mahalliy sayyohlar uchun xizmat olishni ancha osonlashtirdi.

Misol uchun, e-visa tizimining joriy etilishi orqali chet ellik fuqarolar bir necha daqiqa ichida vizani onlayn olish imkoniga ega bo'lishdi. Avvalgi uzoq davom etuvchi ruxsatnomalar, elchixonalar orqali o'tiladigan byurokratik to'siqlar kamaydi. Natijada, sayyohlar oqimi ko'paydi, O'zbekiston dunyo sayyohlari uchun ochiq va zamonaviy turistik manzil sifatida e'tirof etila boshladi.

Onlayn targ'ibot va marketingning kuchi Bugungi kunda raqamli marketing usullari turizm sohasida o'z o'rnini mustahkamlab bormoqda. O'zbekiston ham bu borada orqada qolmayapti. Turizmni targ'ib qiluvchi rasmiy veb-saytlar, ijtimoiy tarmoqlar orqali yuritilayotgan reklama kampaniyalari, YouTube'da turistik videolar va blogerlar bilan hamkorlik orqali mamlakatning madaniy va tarixiy obidalarini keng targ'ib qilinmoqda. Bu orqali nafaqat turistik oqim, balki xalqaro e'tibor ham ortib bormoqda.

Shuningdek, turizm sohasida "virtual sayohat" imkoniyatlari ham yo'lga qo'yila boshladi. Masalan, 3D turlar, onlayn ekskursiyalar orqali turli mamlakatlardagi odamlar O'zbekistonning tarixiy yodgorliklari bilan tanishmoqda. Bu esa ayniqsa pandemiya davrida dolzarb bo'ldi va hozir ham qo'shimcha targ'ibot vositasi sifatida ishlatilmoqda.

Ma'lumotlar bazasi va sun'iy intellekt imkoniyatlari, Raqamlashtirish faqat tashqi ko'rinish emas, balki ichki boshqaruv va tahlilni ham o'z ichiga oladi. O'zbekiston turizm sohasida sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlar (big data) va tahliliy platformalardan foydalanishni boshlab yubordi. Turistlar oqimini kuzatish, ularning xatti-harakatlari, qiziqishlari, sarfxarajatlari va ehtiyojlarini tahlil qilish orqali aniq maqsadli marketing yuritilmoqda. Ma'lumotlar asosida turistik xizmatlar takomillashtirilmoqda. Misol uchun, aynan qanday yo'nalishlarda ko'proq turistlar bo'lishini aniqlab, shu hududlarda yangi mehmonxonalar, yo'llar va xizmat tarmoqlari qurilmoqda. Bu esa resurslardan oqilona foydalanish va turizm sohasini strategik rejalashtirish imkonini beradi.

Muammolar: raqamli tafovut va infratuzilma kamchiligi, Shunga qaramay, O'zbekistonda raqamli turizmning rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan muammolar ham mavjud. Ayni paytda

barcha hududlarda internet tezligi va barqarorligi yetarli emas. Ayniqsa, qishloq joylarida yoki yangi rivojlanayotgan turistik hududlarda bu muammo keskin seziladi. Bundan tashqari, ayrim xizmat ko'rsatuvchilar raqamli texnologiyalarni yetarli darajada o'zlashtirmagan, raqamli savodxonlik darajasi past bo'lishi xizmat sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Mahalliy kadrlarning raqamli texnologiyalar bilan ishlash bo'yicha malakasi ham hal qilinishi lozim bo'lgan masalalardan biridir. Shuningdek, xizmatlarning to'liq integratsiyalanmaganligi, ya'ni mehmonxonalar, transport, gidlar va boshqa xizmatlarning yagona tizimda ishlamasligi raqamli xizmatlarning to'liq samaradorligini pasaytiradi.

Kelajak istiqbollari: raqamli turizmning yangi sariqlari, Kelajakda O'zbekiston turizm sohasida blokcheyn texnologiyalar, virtual haqiqat (VR), kengaytirilgan haqiqat (AR) va sun'iy intellektga asoslangan chatbotlar orqali yanada rivojlanishi kutilmoqda. Sayyohlar uchun avtomatik tarjima xizmatlari, raqamli gidlar, shaxsiylashtirilgan sayohat tavsiyalari, turistik to'lovlar uchun raqamli hamyonlar – bularning barchasi raqamli turizmning yangi bosqichini boshlab beradi. O'zbekiston uchun bu — nafaqat texnologik yutuq, balki global turizm bozorida o'z o'rnini topish imkoniyatidir. Raqamli texnologiyalar orqali mamlakat ichki va tashqi turizmni birdek rivojlantirib, turizm sohasini yirik iqtisodiy sektorga aylantirishi mumkin.

Xulosa va takliflar. O‘zbekiston turizm sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali yangi bosqichga ko‘tarilmoqda. Elektron vizalar, onlayn bronlash platformalari, raqamli yo‘riqnomalar va sun‘iy intellektga asoslangan tahliliy tizimlar turizmni yanada samarali, ochiq va jahon standartlariga mos yo‘nalishda rivojlantirmoqda. Ayniqsa, turizm xizmatlarining tezkorligi, qulayligi va shaffofligini oshirishda raqamlashtirish muhim rol o‘ynamoqda. Shunga qaramay, mavjud infratuzilmaning har doim ham raqamli xizmatlarga tayyor emasligi, kadrlar malakasi yetarli emasligi, raqamli savodxonlikning pastligi va ayrim hududlardagi internet ta‘minoti sifatsizligi soha oldida turgan dolzarb muammolardandir. Bu muammolarni hal qilish orqali O‘zbekiston turizmni raqamli jihatdan yanada ilg‘or bosqichga olib chiqish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PQ-4095-sonli “O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasi rasmiy veb-sayti – www.tourism.uz.
3. Davlat statistika qo‘mitasi – “O‘zbekiston Respublikasining turizm sohasi bo‘yicha statistik ma‘lumotlari”, www.stat.uz.
4. Axmedov M., Jo‘rayev A. (2022). O‘zbekistonda turizmni raqamlashtirish va innovatsion xizmatlar tizimini rivojlantirish yo‘llari. — “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy jurnali, №4, 45–52-bet.
5. Karimova N. (2021). Turizm sohasida raqamli marketingning ahamiyati va rivojlanish istiqbollari. — Toshkent: TDYuU ilmiy ishlanmalar to‘plami.
6. “Digital Uzbekistan – 2030” raqamli rivojlanish strategiyasi. Rasmiy hujjat.
7. Раимова, М. Д., & Гуломхасанов, Э. М. (2022). МАРКЕТИНГОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ В ТУРИЗМЕ. Scientific progress, 3(1), 475-479.
8. G‘ulomxasanov, E., & Rahmatova, N. (2021). QASHQADARYO TURIZMIDA SHAHRISABZ SHAHRINING TUTGAN O‘RNI. Scientific progress, 2(5), 483-487.
9. Самандарова, Г. М. К. (2022). ПУТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОЗРАЧНОСТИ В КОНТЕКСТЕ УСКОРЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УЗБЕКИСТАНЕ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(1), 1188-1196.